

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>3</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Паньковець Віталій Леонідович

Кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ЗФУУ

Контактна інформація: e-mail: vitalii.pankovets@usfu.edu.ua

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Політична психологія» відводиться **90** годин **3** кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 3 семестру на 2-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «Політична психологія» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізити:

- Філософія – розуміння фундаментальних принципів реальності і пізнання, буття людини, відносин людини і світу.
- Загальна психологія – знати і розуміти базові психологічні феномени і компоненти психіки.
- Соціальна психологія – розуміти принципи і закономірності взаємодії особистості та соціального оточення.
- Історія України — вивчає ключові події, процеси та постаті, що сформували розвиток українського народу і державності.
- Соціологія — досліджує закономірності функціонування та розвитку суспільства, соціальних груп і взаємодій між людьми.
- Соціальна психологія — аналізує вплив соціального середовища на поведінку, мислення та емоції особистості.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Психологія особистості — досліджує структуру, динаміку та індивідуальні особливості психіки людини, що визначають її поведінку та розвиток.
- Індивідуальна та групова терапія — вивчає методи психологічної допомоги окремій особі та групі для подолання труднощів і розвитку особистості.
- Правові засади психолога та психотерапевта
- Військова психологія – робота у організації з працівниками-військовими та особами, які пережили бойові дії.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Політична психологія» є складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти у галузі психології та соціальних наук. Вона спрямована на формування системного уявлення про психологічні механізми політичної поведінки, процеси прийняття рішень у політичній сфері, особливості масової та індивідуальної політичної свідомості.

У курсі розглядаються теоретичні основи політичної психології, історія її становлення, структура політичної свідомості та культура, а також прикладні аспекти — політичне лідерство, комунікація, пропаганда, масові рухи, виборчі процеси та сучасні тенденції розвитку дисципліни.

Дисципліна має міждисциплінарний характер, поєднуючи знання психології, соціології, політології та культурології. Вона забезпечує студентів інструментами для аналізу політичних явищ, розвитку критичного мислення та практичних навичок роботи з політичними процесами.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Політична психологія» призначена для формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про психологічні механізми політичної поведінки, процеси прийняття рішень у політичній сфері та особливості масової й індивідуальної політичної свідомості.

Курс забезпечує студентів знаннями про закономірності політичної комунікації, пропаганди, маніпуляцій, а також про роль політичної культури та лідерства у функціонуванні суспільства. Він спрямований на розвиток навичок аналізу політичних явищ з позицій психології, критичного мислення та практичного застосування психологічних знань у політичній діяльності.

Дисципліна призначена для підготовки майбутніх психологів, соціальних працівників, педагогів та фахівців у сфері суспільних наук, які прагнуть розуміти взаємозв'язок політики та психології, а також застосовувати ці знання у професійній практиці, дослідженнях та освітньому процесі.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Політична психологія» є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про психологічні механізми політичної поведінки, процеси прийняття рішень у політичній сфері, особливості масової та індивідуальної політичної свідомості, а також розвиток навичок аналізу політичних явищ з позицій психології.

8. Завдання вивчення дисципліни

Завдання спрямовані на формування високого рівня професійної компетентності у здобувачів освіти, які зможуть ефективно працювати у сфері політичної психології:

- Ознайомитися з історією становлення та сучасними напрямками політичної психології.
- Засвоїти базові поняття та категорії політичної психології (політична свідомість, політична поведінка, політична культура, лідерство).

- Вивчити психологічні механізми формування політичних переконань, ідеологій та цінностей.
- Проаналізувати особливості політичної комунікації, пропаганди та маніпуляцій.
- Розглянути психологічні аспекти масових рухів, протестів та виборчих процесів.
- Дослідити роль особистості політичного лідера та психологічні чинники його впливу на суспільство.
- Сформувати навички застосування психологічних знань для аналізу політичних процесів і явищ.
- Розвинути критичне мислення щодо взаємозв'язку політики та психології у сучасному суспільстві.

8.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Політична психологія» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- предмет, завдання та основні категорії політичної психології;
- історію становлення та сучасні напрями розвитку політичної психології;
- структуру політичної свідомості та чинники її формування;
- типи політичної культури та їхні особливості;
- психологічні механізми політичної поведінки особистості та групи;
- основи політичного лідерства, комунікації та пропаганди;
- психологічні чинники масових рухів і протестів;
- закономірності виборчих процесів та психології вибору;
- сучасні тенденції та перспективи розвитку політичної психології.

Уміти:

- аналізувати політичні явища з позицій психології;
- застосовувати теоретичні знання для пояснення політичної поведінки особистості та групи;
- інтерпретувати результати психологічних досліджень у політичному контексті;
- визначати вплив політичної культури та свідомості на суспільні процеси;
- оцінювати роль лідерства та комунікації у політичній діяльності;
- розкривати психологічні механізми пропаганди та маніпуляцій;
- використовувати знання для аналізу масових рухів, протестів та виборчих процесів;
- формувати власну позицію та аргументовано її відстоювати у дискусіях.

9. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Політична психологія» складається з двох змістовних модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи політичної психології **Тема 1. Предмет і завдання політичної психології**

Політична психологія досліджує психологічні механізми політичної поведінки, свідомості та комунікації. Вона визначає, як індивідуальні та групові особливості впливають на політичні процеси. Особлива увага приділяється ролі психології у формуванні політичних рішень та ідеологій.

Тема 2. Історія становлення політичної психології

Дисципліна виникла на перетині психології та політичних наук, розвиваючись у XX столітті. Вона увібрала ідеї соціальної психології, психоаналізу та когнітивних підходів. Історичний розвиток показує, як політична психологія стала самостійною галуззю знань.

Тема 3. Політична свідомість та її структура

Політична свідомість охоплює знання, цінності та установки, що визначають ставлення людини до політики. Вона формується під впливом соціального середовища, культури та медіа. Аналіз структури свідомості дозволяє зрозуміти механізми політичної поведінки.

Тема 4. Політична культура та її типи

Політична культура відображає систему норм, цінностей і моделей поведінки у політичному житті. Вона може бути демократичною, авторитарною чи змішаною. Дослідження політичної культури допомагає пояснити відмінності у політичних системах різних країн.

Тема 5. Політична поведінка особистості та групи

Політична поведінка охоплює участь у виборах, протестах, партійній діяльності та інших формах активності. Вона визначається мотивацією, цінностями та соціальними умовами. Аналіз поведінки дозволяє зрозуміти, як індивідуальні та групові фактори впливають на політичні процеси.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти політичної психології

Тема 6. Політичне лідерство та його психологічні основи

Політичне лідерство ґрунтується на особистісних якостях, харизмі та здатності впливати на маси. Психологічні теорії пояснюють, як лідери формують довіру та мобілізують підтримку. Вивчення лідерства допомагає зрозуміти механізми влади та управління.

Тема 7. Політична комунікація та пропаганда

Комунікація у політиці включає використання медіа, риторики та символів для впливу на громадську думку. Пропаганда є інструментом маніпуляції свідомістю та формування політичних переконань. Аналіз цих процесів дозволяє виявити психологічні механізми впливу.

Тема 8. Масові рухи та психологія протесту

Масові рухи виникають як реакція на соціальні та політичні проблеми. Психологія протесту пояснює мотивацію учасників, роль емоцій та групової

динаміки. Дослідження цих явищ допомагає зрозуміти механізми колективної поведінки.

Тема 9. Вибірчі процеси та психологія вибору

Вибірча поведінка визначається установками, цінностями та впливом інформаційного середовища. Психологія вибору досліджує, як люди приймають рішення у ситуації політичної невизначеності. Це дозволяє пояснити закономірності голосування та участі у виборах.

Тема 10. Сучасні напрями політичної психології

Сучасна політична психологія інтегрує когнітивні, соціальні та культурні підходи. Вона досліджує нові явища, такі як політика в соціальних мережах та інформаційні війни. Перспективи розвитку дисципліни пов'язані з аналізом глобальних політичних процесів.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем для вивчення	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			Контр. заходи
		лекц	практ	с.р.	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи політичної психології					Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 1. Предмет і завдання політичної психології	11	2	2	6	
Тема 2. Історія становлення політичної психології	10	2	-	6	
Тема 3. Політична свідомість та її структура	12	2	2	6	
Тема 4. Політична культура та її типи	12	2	2	6	
Тема 5. Політична поведінка особистості та групи		2	-	6	
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти політичної психології					
Тема 6. Політичне лідерство та його психологічні основи	11	2	2	6	
Тема 7. Політична комунікація та пропаганда	11	2	2	5	
Тема 8. Масові рухи та психологія протесту	11	2	2	5	
Тема 9. Вибірчі процеси та психологія вибору	11	2	2	5	
Тема 10. Сучасні напрями політичної психології	11	2	-	5	
Усього, годин	90	20	14	56	

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вивчення предмета та завдань політичної психології Самостійно охарактеризуйте основні напрями політичної психології, назвіть її ключові завдання та зазначте відмінності від суміжних наук.	6

2	Тема 2. Аналіз історії становлення політичної психології Опишіть етапи розвитку політичної психології, перелічте провідних дослідників та розкрийте їхній внесок у формування дисципліни.	6
3	Тема 3. Дослідження структури політичної свідомості Охарактеризуйте складові політичної свідомості, зазначте чинники її формування та запропонуйте приклади впливу медіа.	6
4	Тема 4. Вивчення політичної культури та її типів Опишіть основні типи політичної культури, перелічте їхні особливості та розкрийте відмінності між демократичними й авторитарними моделями.	6
5	Тема 5. Аналіз політичної поведінки особистості та групи Охарактеризуйте чинники політичної активності, назвіть особливості групової динаміки та запропонуйте пояснення участі у виборах чи протестах.	6
6	Тема 6. Дослідження політичного лідерства та його психологічних основ Опишіть риси політичного лідера, перелічте типи лідерства та розкрийте психологічні механізми довіри до нього.	6
7	Тема 7. Вивчення політичної комунікації та пропаганди Охарактеризуйте механізми політичної комунікації, назвіть інструменти пропаганди та зазначте сучасні засоби маніпуляції свідомістю.	5
8	Тема 8. Аналіз масових рухів та психології протесту Опишіть психологічні чинники участі у протестах, перелічте емоційні та соціальні фактори та розкрийте відмінності між мирними й радикальними протестами.	5
9	Тема 9. Дослідження виборчих процесів та психології вибору Охарактеризуйте фактори виборчої поведінки, назвіть когнітивні спотворення, що впливають на голосування, та запропонуйте пояснення ірраціональних рішень виборців.	5
10	Тема 10. Вивчення сучасних напрямів політичної психології Опишіть нові виклики політичної психології, перелічте особливості впливу соціальних мереж та розкрийте перспективи інтеграції з іншими науками.	5
Всього		56

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Канеман Д. *Мислення швидко й повільно*. Київ: Наш Формат, 2016.
2. Тверські А., Канеман Д. *Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases*. Cambridge: Cambridge University Press, 1982.
3. Аріелі Д. *Передбачувана ірраціональність*. Київ: Наш Формат, 2019.
4. Бандура А. *Соціальні основи мислення та дії*. Київ: Либідь, 2000.

Додаткові:

1. Чалдіні Р. *Психологія впливу*. Київ: Наш Формат, 2018.
2. Гілберт Д. *Stumbling on Happiness*. New York: Vintage, 2007.
3. Нісбет Р., Росс Л. *Human Inference: Strategies and Shortcomings of Social Judgment*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1980.

Інформаційні ресурси:

1. Асоціація політичних психологів України (АППУ) appu.ngo
2. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України ispp.org.ua
3. Міністерство освіти і науки України — mon.gov.ua
4. Українська асоціація психологів — upa.org.ua
5. American Psychological Association (APA) — apa.org
6. European Association for Behavioural and Cognitive Therapies — eabct.eu

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “**ВІДМІННО**” отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, різносторонніми навиками та прийомами виконання

практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “ДОБРЕ” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “ЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навиків або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив'язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися обов'язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;
- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.